

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona.- Riera Alta, 61

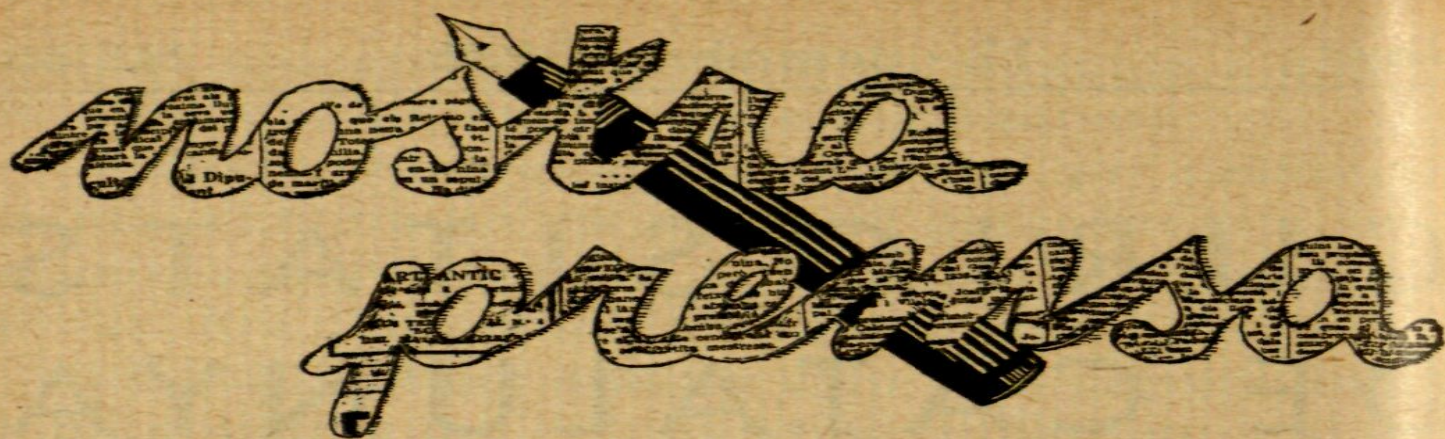
P R E U :

Número corrent	25 cèntims.
Número endarrerit	40 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Nostra Premsa, pàg. 610. - Les Danses
Populares Catalanes: «L'Indiot», pàg. 615. -
Endevinalles, pàg. 616. - Antologia poè-
tica, pàg. 617. - Contes vells... forjats de
nou, pàg. 618. - Les muntanyes de Cata-
lunya, pàg. 623. - Notes històriques, pà-
gina 626. - Catalans notables, pàg. 627. -
Una locució popular, pàg. 628. - Folklore,
pàgina 629. - Endevinalla, pàg. 630. -
Fets històrics, pàg. 631. - Endevinalla,
pàgina 632. - Els Banys de Girona, pà-
gina 633. - Una locució popular, pàg. 635. -
Visions de marina, pàg. 636. - Sitges,
«Platja d'or», pàg. 637. - Endevinalles,
pàgina 638. - La Presó de Lleida, pàg. 639. -
Corranda, pàg. 639. - L'encant dels cims,
pàgina 640.

Premsa Comarcal

I G U A L A D A

(Continuació)

GATZARA.—Periòdic humorístic.

1910. Febrer.—220 X 180 mm.—8 pp. i cobertes.—Ultim número: 6. 1 maig, 1910.—Català.

JOVES TRISTOS.—Periòdic Mistich Intermitent.

1910. 1 abril.—325 X 220 mm.—8 pp.—Solament va sortir el primer número.—Català.

EL INDEPENDIENTE.—Semanario defensor de los intereses de Igualada y su Comarca.

1910. 19 de juny.—440 X 320 mm.—4 pp.—Ultim núm.: 309. 2 abril, 1916.—Castellà.

JOVENT.—Periòdic humorístich.

1910. 15 setembre.—320 X 220 mm.—8 pp. i coberta.—Ultim núm.: 9. 15 gener, 1911.—Català.

EL COMERCIAL VINÍCOLA ESPAÑOL.—Organo por abo-namiento, especial para comerciantes en vinos y frutas, establecidos en Alemania y Suiza, de carácter puro comercial.

1911. 11 gener.—320 X 220 mm.—8 i 4 pp.—Ultim número: 41. 1 setembre, 1912.—Castellà.

BOLETÍN DE LA CÁMARA AGRÍCOLA OFICIAL DE IGUALADA Y SU COMARCA.—Organo de la Sociedad Cooperativa para la elaboración de alcoholes ví-nicos del distrito de Igualada.

1911. Gener.—275 X 210 mm.—8 pp. i cober-

tes.—Ultim núm.: 185. Gener del 1911.—
Bilingüe.

L'ATENEU.

1911. Maig.—3.ª època.—Ultim número: 60.
Març del 1920.—Català.

EL IGUALADINO.

1911. 17 de desembre.—3.ª època.—Ultim

Any 2

Igualada 10 de Gener de 1915

Núm. 7

Sang Catalana

PÀTRIA I CULTURA

QUINZENARI EDUCATIU, MORAL I RECREATIU

Redacció i Administració: Soletat núm. 14 | Preu de la subscripció: Quota voluntaria

ADEU-SIAU

Bon dia i bona hora, deia-m als igualadins el dia primer d'octubre de 1914. La nostra salutació era senzilla i afectuosa, i tota curulla d'il·lusions i d'esperances. Mai hauria-m somniat que SANG CATALANA havia de tenir tan curta vida. Ens havem enganyat i portem una espina clavada al cor. Aquelles paraules encoratjadores que dos entusiastes igualadins ens endreçaren, dient-nos: *AMUNT, AMUNT!* i *AVANT, AVANT!*, mai hauria-m dit que havien de caure en terra erma i que no havien de tenir florida.

La realitat ens aplepara. Igualada no'n vol de literatures. Els més dels igualadins no estan d'histories, metres i kilos, política menuda, campanyes xorques i... qui no tingui diners, que calli.

Com se posen tant en joc els mirallets de la cultura, no té res d'estrany que quatre cors joves, plens de bona fe, sadolls d'ideals i fretuosos d'enlairaments, s'atrevisissin a pensar que a Igualada era possible una revista quinzenal literària, un periòdic educatiu i moral o, quan menys, una senzilla fulla que, fent el soró als odís polítics i als rencors personals, dignés a tota ànima noble i a tot cor igualadí: *«Al·la i camina»*. No ha sigut pas així. Hem passat tot un calvari per arribar al número 7 de SANG CATALANA i ens ha semblat que, d'aquesta, no n'hi havia pas tanta com havíem cregut. Els set números publicats han sigut per a nosaltres set espases de dolor. Havem anat de porta en porta demanant una almoïna de subscripció, i són ben comptades les que havem trobat obertes. Feu política, ens han dit, si voleu tenir vida; pegueu i critiqueu si voleu ésser llegits. Nascuts per a coses més grans, preferim la mort a una vida de misèries. Per això donem l'adéu-siau. L'adéu-siau sempre és trist quan no's pot dir: *A reveure!* Vulguéu Déu que, canbiats els temps, puguin uns altres fer sentir gloriósament el nom de Igualada per tots els indrets de Catalunya. Ens tindran al seu costat, disposats a tota mena de sacrificis.

Grans mercès a tots quants, sentint la nostra veu modestíssima, ens han fet un donatiu i han posat la ploma llur a nostra disposició. No som pas desagrats. L'Igualada que nosaltres somniem els ho tinguem en compte. Sentim molt haver de dir

que ja no hi hà SANG CATALANA. Se la condemna a morir per massa pacífica, per massa bona. Ja ho veieu, amics... Ademés, va néixer en un any terrible: l'any 1914. ¡Oh! quin any més prenyat de mala savor! Tot el món bull d'odi; allà, al nord, milers d'homes es maten sense saber perquè... Tot el món va cap-per-vall.

Pleguem, pleguem, amics. Esperem que l'humanitat estigui més serena, que els cors estiguin més apassuats, que el nostre poble estigui més desvetllat per la cultura, i, allavors, quan tot somrigui en toro nostre, quan hi hagi un raig de civilització, quan tots els ciutadans de tots els indrets es donguin les mans, fent pau i germanor, allavors—oh, il·lusions que'ns dones vida!—allavors vindrem nosaltres, allavors tornarem a venir amb el front alt i la nostra parla franca, amb un cor gran i ple d'alegria a captar l'himne a la Pàtria nostra i a brindar per la santa pau i germanor de tots els pobles de la terra.

Adéu-siau, adéu-siau...

LA REDACCIÓ

¡AVANT, SEMPRE!

SANG CATALANA va sortir sense pretensions. Modesta, com corresponia a la seva joventut; senzilla, com esquia a la seva pobresa de medis; amb un honest somriure als llavis, com calia a la portesa de les seves intencions. Naturalment, amb aquestes condicions, SANG CATALANA no ha lograt cridar la atenció del públic.

Igualment que les dones, si una publicació vol que la gent s'hi fixi ha de sortir ben cridanera, habilitada de penjolls i coloraines i una mica *pupitresca*. De la modestia i de la bona fe, ningú'n fa cabal.

De tots modes, ni això s'ha de pendre com un desengany, ni deuen constituir un motiu per a perdre les ganes de lluitar. L'afició a l'estudi i el conreu de la literatura són coses que l'home jove deuen considerar-les com una gimnasia de l'íntel·lecte i de la voluntat. Així, com dominem a les anelles i giravoltem al torniquet, no per a donar gust als mirons, sinó per a enfortir la nostra musculatura, igualment llegim, meditem i exterioritzem les idees que neixen al nostre cervell, no per a fer quedar parats als ba-

número: 159. 25 desembre, 1914.—Castellà.

LA LLUFA.—Periòdic mal escrit i de males intencions.

1911. 28 de desembre. — 325 X 220 mm.—
4 pp.—Solament va sortir el primer número.—Català.

LOS GREMIOS DE IGUALADA.—Revista mensual, órgano del Centro Gremial.

1914. 4 de gener.—235 X 161 mm.—8 pp. i coberta.—Ultim núm.: 25. Gener, 1916.—Castellà.

PROPAGANDA.—Butlletí mensual del Centre Catòlic d'Obrers.

1914. 15 de gener.—270 × 195 mm.—pp. 8 i coberta.—Ultim número: 31. 15 desembre del 1918.—Català.

SANG CATALANA.—Quinzenal educatiu, moral i de bon humor.

1914. 1 d'octubre.—320 × 220 mm.—8 pp. i coberta.—Ultim número: 7. 10 de gener del 1915.—Català.

L'IGUALADÍ.—Setmanari republicà autonomista.

1915. 3 gener.—4.ª època.—440 × 320 mm.—4 pp.—Ultim número: 105. 31 de desembre del 1916.—Català.

LLIBERTAT.—Quinzenal tradicionalista.

1915. 5 gener.—440 × 320 mm.—4 pp.—Ultim número: 123. 19 juliol, 1919.—Català.

EL SINDICALISTA.

1915. 9 juliol.—270 × 195 mm.—4 pp.—Ultim número: 16. 1 abril, 1916.—Castellà.

JOVENTUT.—Ensaig literari dels alumnes del reial Col·legi de les Escoles Pies d'Igualada.

1916. Gener.—240 × 157 mm.—16 pp.—Velo·grafiat.—Ultim número: 9. Juny, 1919.—Català.

JUVENTUS.—Periòdic quinzenal d'esports.

1917. 5 gener.—320 × 215 mm.—8 pp.—Sortí un sol número.—Català.

PIA UNIÓ DE LA VERGE DE LA PIETAT del col·legi de les Escoles Pies d'Igualada.

1918. Gener.—208 × 133 mm.—4 pp.—Ultim número: 6. Octubre, 1918.—Català.

L'IGUALADÍ.

1918. 1 de maig.—5.ª època.—Portantveu del Círcol d'Unió Republicana.—Ultim número: 137. 19 febrer, 1921.—Català.

GERMINAL.—Hoja quincenal literaria.

1918. 18 de maig.—352 × 251 mm.—4 pp.—Ultim número: 6. 28 juliol, 1918.—Castellà.

SUPLEMENT DE L'IGUALADÍ.

1918.—Català.

ACTUACIÓ.—Periòdic mesetal de propaganda neta-

ment catalanista. Potaveu de la Joventut Nacionalista.

1919. 1 de gener.—280 × 190 mm.—8 pp. i cobertes.—Ultim número: 31. 1 de juliol del 1921.—Català.

LA PROTESTA.—Periódico quincenal sindicalista, órgano de las Sociedades Obreras de la Comarca.

REVISTA D'IGUALADA

Any I

Juny de MCM.XXIX

Núm. 1

OPTIMISME

ELMENT escàs, en el primer exemplar d'aquesta Revista, donar una impressió de la vida cultural de la ciutat en els nostres dies. Parlant en termes comercials, en diríem una mena de primer inventari, mitjançant el qual es pugui comprovar, temps a venir, el probable progrés de les nostres valors espirituals.

El concepte d'una Igualada enfeïnada en els negocis, o, més típicament, atllada en les preocupacions de les pells i dels telers, era un tòpic que nosaltres mateixos ens havíem forjat i que, inconscientment, propagàvem. Però avui, el fet de que alguns escriptors l'aprofitin per a portar-lo a les taules o entafurar-lo en l'argument d'un conte, ens sembla, senzillament, una cosa inactual.

Qui sap si aquestes manifestacions seran talls de petulants i pretensions. Si així fos, ens cal fer constar que, tal com hem denunciat aquella campanya derrotista, blasmaríem, també, qualsevol intent d'auto-inflació. Limitem-nos, doncs, a posar les coses al seu lloc. I, amb modestia i satisfacció alhora, podrem exposar les diverses activitats culturals de la ciutat.

Ens serà possible anotar l'obra variadíssima, però ben coordinada de l'Associació d'Estudiants de l'Ateneu Igualadí, que porta l'empremta d'un home idealista i actiu; la sòlida efidècia de la Casa de Cultura de la Caixa de Pensions, amb la seva esplèndida Biblioteca; les nobles inquietuds dels Antics Alumnes i Amics de l'Escola Pia, estimulades per una valuosa direcció; la tasca intermitent, però ben fecunda, del Centre Catòlic, organitzant concerts i conferències; i encara podríem afegir, dins de llurs respectius camps d'acció, el Centre Tradicionalista.

L'Associació de la Premsa i gairebé la majoria d'entitats locals.

I bé: la continuïtat de totes aquestes actuacions corporatives pressuposa, com a conseqüència lògica, l'existència de moltes altres inquietuds personals. Es podrà apreciar diversament la capacitat cultural de la ciutat i discutir l'eficàcia dels actes que periòdicament s'hi celebren. Serà possible, encara, retreure l'absència — per causes que poejer un altre dia tractarem — d'homes especialitzats i que despullin en les arts o bé en les ciències. Però caldrà reconèixer que, en aquest ordre de coses, Igualada vta. I això, tanmateix, ha d'ésser motiu d'un franc optimisme i més encara d'un poderós estimulant.

1919. 1 novembre.—440 × 320 mm.—4 pp.—
Ultim núm.: 7. 24 gener, 1920.—Castellà.

LA XARANGA.—(Revifalla de la S. A.). Moderna i acurada fabricació setmanal d'un periòdic imprescindible.

1920. 10 de juliol.—320 × 220 mm.—4 pp.—
Ultim número: 12. 24 desembre, 1920.—
Català.

L'ECO D'IGUALADA.—Periòdic setmanal.

1920. 13 de novembre.—280 × 220 mm.—
12 pp.—Acabà l'any 1923.—Català.

EL DEFENSOR DEL NOYA.

1920. 4 desembre.—341 × 230 mm.—8 pp.—

Ultim número: 5. 1 gener, 1921.—Castellà.

LLEVOR.—Portaveu dels alumnes de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera.

1920. — 158 × 220 mm. — 8 pp. — Manuscrit

velografiat.—Ultim núm.: 2. Juliol, 1920.—

Català.

BUTLLETÍ DE LA FEDERACIÓ PATRONAL.

1921. Abril.—326 × 226 mm.—4 pp.—Ultim

número: 44. Desembre, 1925.—Català.

EL CRIT IGUALADÍ.—Periòdic quinzenal popular.

1921.—15 d'abril.—340 × 245 mm.—4 pp.—

Ultim número: 3. 15 maig, 1921.—Català.

L'IGUALADÍ.

1921. 3 setembre. — 6.ª època. — Ultim nú-

mero: 11. 12 novembre, 1921.—Català.

ESPORT I CULTURA.—Revista setmanal.

1922. Gener.—275 × 190 mm.—16 pp.—Català.

VIRTUS ET LABOR.—Revista mariana.

1922. Setembre. — 245 × 170 mm. — 8 pp.,

anuncis i cobertes.—Català.

SEMBRANT. — Portaveu dels Pomells de Joventut d'Igualada, Piera, Capellades, Santa Coloma de Queralt i Cabrera.

1923.—245 × 160 mm.—8 pp. i cobertes.—

Català.

GERMINANT.—Revista mensual de Joventut.

1924. Gener.—Continuació de «L'Eco d'Igua-

lada».—245 × 175 mm.—8 pp. i cobertes.—

Se'n publicaren pocs números.—Català.

LA VOZ DEL NOYA.—Periódico bisemanal independiente, de información y anuncios.

1924. 1 gener. 440 × 320 mm.—4 pp.—Ultim

número: 105. 31 desembre, 1924.—Castellà.

LLIBERTAT.—Quinzenal tradicionalista.

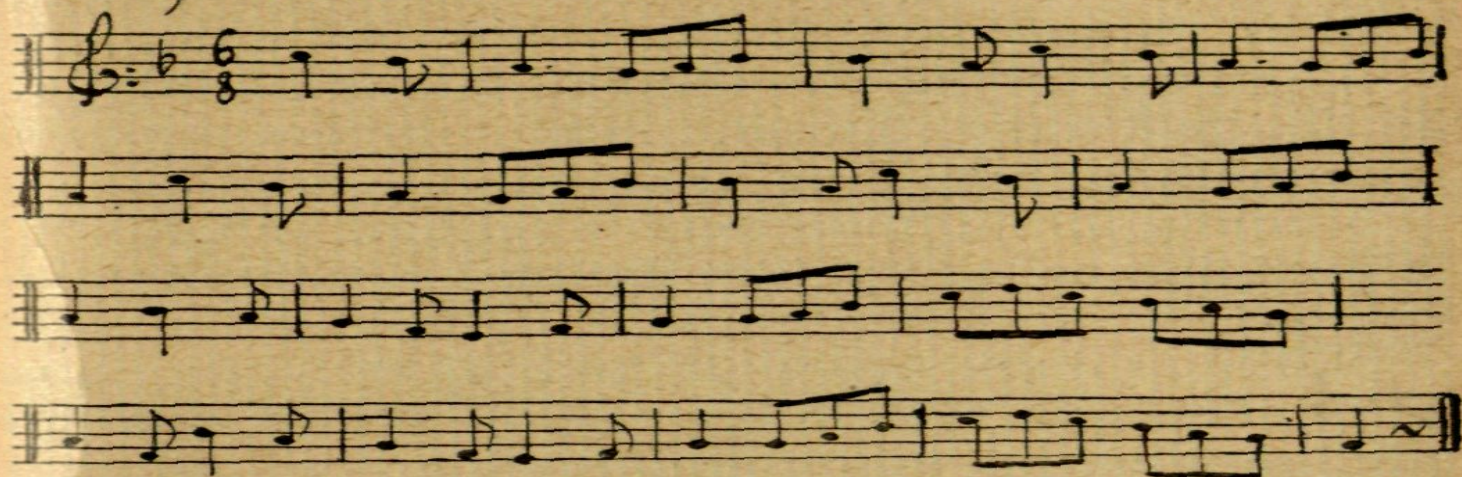
1924. 5 abril.—2.ª època.—335 × 240 mm.—

12 pp., anuncis i cobertes.—Català.

JOAN TORRENT.
Biblioteca i Hemeroteca General

(Acabarà).

Temps de manxa

Música de la dansa «L'Indiot».

Les Danses Populares Catalanes: «L'Indiot»

LA dansa catalana és un tema que sempre ha estat molt suggestiu pels folkloristes de tots els temps, ja que pocs en trobaríem a la nostra terra que no hagin parlat d'ella, tant en caràcter informatiu, com en treballs seriosament aprofundits i científics. Trobant-nos, doncs, davant d'un caudal tan extens com és la Dansa Popular i al mateix temps el caràcter d'aquesta revista, que és el de propagar estrictament les CURIOSITATS DE CATALUNYA, en el successiu anirem publicant sense seguir cap ordre cronològic ni comarcal, sinó que anirem espigolant, ça i enllà, totes aquelles tradicions i costums en un sentit purament informatiu.

Al mateix temps també ens servirem de totes les melodies populars de la col·lecció d'Ezequiel Martin.

Començarem, doncs, per la descripció d'una dansa nomenada «L'Indiot», de la comarca de l'Urgell i del poble de La Seu, la melodia de la qual publiquem; en la resta de Catalunya, havia estat ballada al Pallars, Segarra, Ripollès i Garrotxa.

Etimològicament no hem trobat cap dada relacionada entre el nom i el ball, ja que veritablement no té res a veure un en l'altre, i segurament deu

ésser alguna corrupció d'algun altre nom, ja que Enric Vigo, en la seva col·lecció *Balls Antics del Pallars*, l'anomena *L'Esquerrana Indiot*.

La característica d'aquest ball és que les parelles, en lloc de donar-se les mans, van agafades per mitjà d'un mocador que sosté cada un dels balladors per una punta, formant un pont, i pel qual van passant la resta dels balladors, fent moltes i variades combinacions.

En la primera figura de ball, el ballador que va al *cap* és el que fa el primer pont, honor que obté per haver estat el millor pagador del ram que s'encanta, i el que segueix en ordre de pagador té dret a fer de *cua*, essent el que fa el pont en la segona figura del ball.

Una altra característica d'aquesta dansa és que en alguns pobles la fan servir de cerimònia del pas de la infantesa a la joventut, ja que és la primera que es deixa ballar als joves, i un cop l'han ballada, ja deixen d'ésser tinguts com a nois i passen a ésser fadrins, deixant-los festejar, rondar i prendre part en les festes de la fadrinalla.

J. VENTURA LLATES.

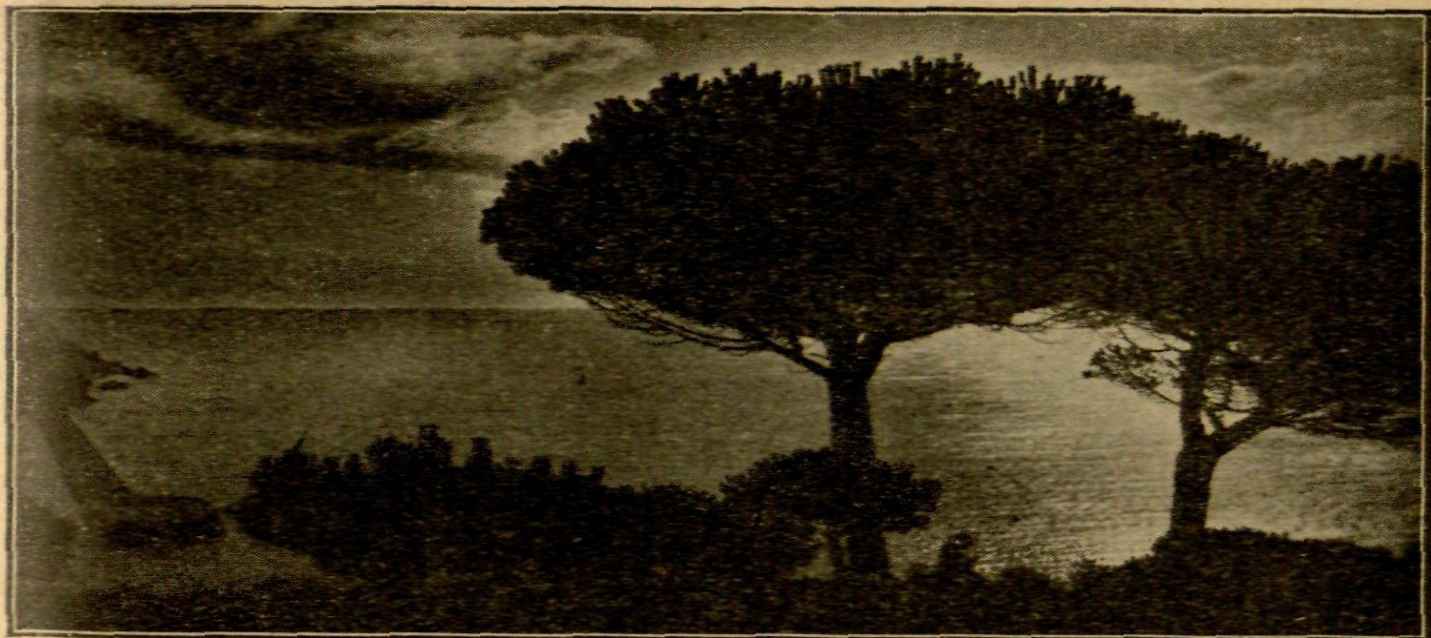
ENDEVINALLES

No sóc home ni sóc dona,
ni m'agrada el vi tampoc,
i quan faig alguna errada
diuen que m'he tornat boig.

(*El rellotge*).

Quatre senyoretes
ballen dins d'un plat,
cotilleta verda
i vestit morat.

(*L'albergínia*).

Dels bells indrets de marina.

ANTOLOGIA POETICA

Nit al cor de la tardor

(De Si-Fa)

DAVANT la sala deserta,
dels xiprers l'ombratge fi
sembla, allargat pel camí,
un seguit d'herbei marí
que el corrent d'aigua concerta.

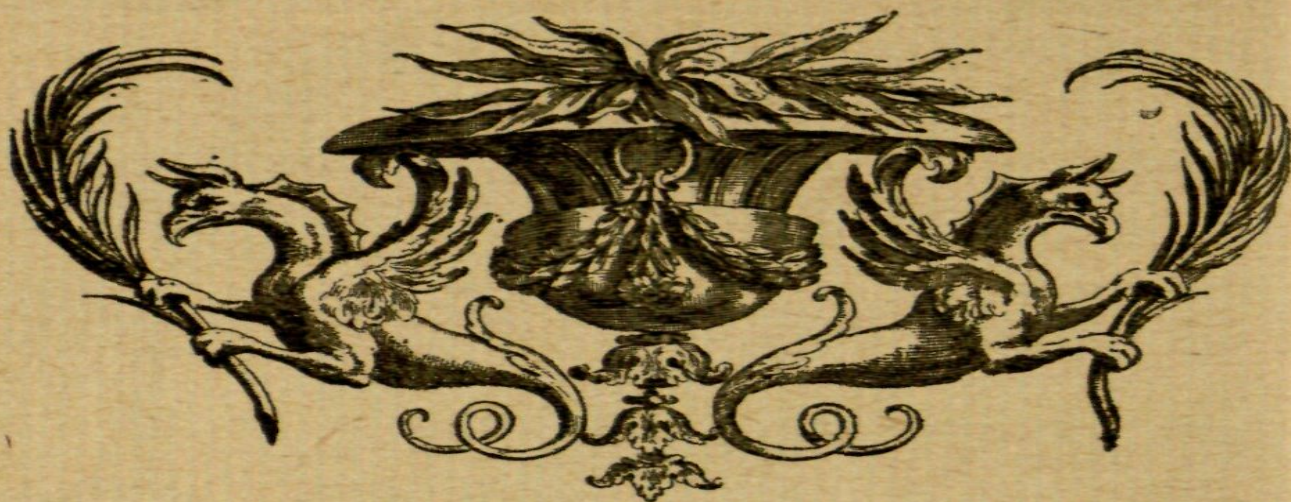
D'un encís tan delicat
no me n'hauria donat
de la gent dins la barreja.

Som al cor de la tardor.
Fa la nit —la mar blanqueja—
una mena de claror.

I baten les rufagades
contra despulles de nius,
posant en arbres solius,
un brogit de grans onades.

JOSEP CARNER.

(Del llibre «Lluna i llanterna»).

CONTES VELLs... FORJATS DE NOU

Renyines d'enamorats

Com de costum, Anselm havia anat a casa d'ella, de la seva promesa. Amb l'única diferència que, aquell vespre, en lloc de presentar-se després de sopar, com sempre feia, hi comparegué abans i encara a corre-cuita, només els instants precisos per assabentar a l'estimada que no hi aniria per haver-lo invitat uns quants amics seus a una selecta representació teatral catalana, precisament la d'inauguració de temporada.

Teresina rebé la nova fredament. De moment no trobà paraules per a protestar.

—Fes el que millor et sembli, el que més et convingui...—li digué aparentant resignació.

—Fins a demà, doncs...—exclamà ell, acomiadant-se.

Era la joia que experimentava tan inusitada, que per primera vegada d'ençà que festejava amb Teresina, Anselm s'oblidà, a l'anar-se'n, de donar-li l'acostumada estreta de mà.

I va ésser aquest fet, insignificant si voleu, l'espurna que abrandà el foc.

Per no allitar-se de seguida, aquell vespre, tot justament l'estona que els altres dies dedicava a l'es-

timat, es posà a brodar. El treball, ja d'ell mateix quiet i silenciós, acompanyat de la gran quietud que per tot planava, tingué la virtut de remoure pensaments, tots ells no gens atinats, però propis de tenirlos una enamorada amant i fidel.

La tasca voluntàriament imposada, anava fent-se feixuga, cada vegada més costosa de fer. Teresina ho experimentà i féu tots els possibles per tal de no deixar-se vèncer pels trenta mil pensaments que anaven i venien, els uns darrera els altres, com en mística processó. A l'últim, però, la feina li caigué dels dits. Llavors es considerà, ben a desgrat seu, vençuda del tot.

Tantes cavillacions acabaren per fer-se mestresses d'ella, dominant-la per complet. Això la neguitejà, marejant-la considerablement.

El campanar de la Seu deixà anar deu batallades que anaren a repercutir dins el cervell de Teresina talment com deu cops de martell donats amb tota la força imaginable damunt del propi crani.

—Les deu!...—exclamà, sospirant lleument, recordant que en aquell precís moment donava començ la funció a la qual assistia Anselm.

Instantàniament s'aixecà del tamboret on fins llavors havia romàs asseguda. Recollí els varis estres indispensables a tota bona brodadora, i es dirigí a la seva cambra.

—Potser dormint em passarà aquest estat d'ànim...—es digué a ella mateixa.

Cinc minuts més tard s'apagà el llum de l'habitació. Teresina ja era en el llit amb el convenciment de què el son esborraria tants pensaments forjats inútilment.

Les onze, les dotze, la una, les dues, les tres i les quatre, amb llurs corresponents quarts i mitges hores, la trobaren desvetllada, completament lliurada als seus pensaments.

La feta d'Anselm que, ella, en la solitud de la seva cambra, considerava impròpia d'un jovencell que deia i assegurava, una i mil voltes i a cau d'orella de la donzellesta estimada, volguer-la amb tot el cor i l'ànima, la tenia trastornada.

—Va dir-me que m'estimava, que mai no es sepa-

raria de mi, i ara, a la primera avinentesa que se li presenta, em deixa sola, preferint la companyia dels amics a la de la seva Teresina... Anselm ja no m'estima com abans! Ja s'ha cansat de mi!... —es planyia la fidel enamorada embolcallada pel dolor del suposat desamor.

Després, al cap d'una bona estona, sense donar-se compte que concebia els pensaments amb veu alta, digué el que faria l'endemà tan aviat com veuria a l'Anselm.

—Li parlaré. Li arrencaré la veritat, per crua i amarga que sigui. Si és que s'ha cansat de mi, acabarem de seguida, demà mateix...

El nou dia arribà ple de llum i d'alegria i amb ell també el moment tan desitjat i tan temut alhora.

Amb el cor content i una cançó a flor de llavis, Anselm pujà, amb quatre salts, l'escala que conduïa al primer pis de la luxosa torre on vivia l'estimada. Li explicaria amb tota riquesa de dades l'espectacle que havia presenciât la vetlla anterior.

Però els bons propòsits quedaren frustrats. La rebuda extraordinària, sense paraules que expressessin el motiu, però força eloqüent a judicar per l'actitud adoptada per Teresina, inicià la discussió, llarga, massa llarga.

Prou s'esforçà Anselm en fer veure a la seva promesa l'equivocada que anava; prou digué, una vegada més, el seu amor per ella, la seva fidel i desinteressada estimació...

Però ella, aferrada al dubte que la rosegava, no en feia cas.

—El millor que podem fer, Anselm, és acabar, deixar córrer les nostres relacions.

Tant i tant li repetí que, a l'últim, Anselm no tingué més remei que acceptar la ruptura.

—Tu manes i disposes. Ho vols així, així sigui... Demà vindré a veure't i a parlar-te; serà, doncs, la nostra darrera conversa... Em sabré fer càrrec del moment, m'acomiararé dels teus pares, i també de tu, sempre que m'ho permetis...

Agafà el capell i se n'anà sense afegir una paraula més. Pels seus endintres, Anselm es deia:

—Qui sap! Potser d'aquí a demà reflexionarà més bé i no em deixarà marxar. Tant de bo!

* * *

Teresina estava capficada, capficadíssima. Dues hores que havia davallat al jardí per tal d'esperar a l'Anselm, i aquest encara no havia comparegut.

Després que la raó havia fet canviar notablement la decisió del dia abans, fent-li veure la gran equivocació soferta parlant de la manera que parlà a l'Anselm, es trobava que ara, quan havia resolt humiliar-se davant de l'estimat per a demanar-li perdó de les seves paraules i dels seus dubtes injustificats, ell no hi anava.

—I si fos que no tornés més, què seria de mí!— es digué plena d'impaciència.

Entretinguda com estava pensant el que representava per ella la incomparescència de l'Anselm, no es donà compte de la transcendència de la seva exclamació, exclamació que reflectia clarament la gran estimació que ella professava al seu promès.

—Una tardança de dues hores mai no l'havia sofert l'Anselm. A què podrà ésser degut que, tot justament avui, el seu retard sigui tan considerable? —es preguntava Teresina donant lliure pas a les moltes cavil·lacions que en aquells moments emboiraven la seva pensa.

—L'esperaré fent puntes al coixí, així l'estona no em semblarà tan llarga i em distreuré... —es digué, encaminant-se a la torre per tal d'anar a cercar els útils necessaris.

Al costat mateix de l'ampla escalinata que donava accés a la finca, romanien varis parterres coberts materialment amb diferents paneres, totes elles de formes distintes, de flors, d'aquesta flor blanca amb un botó groc al centre que la gent anomena *margarida*.

Maquinalment, Teresina n'arrencà una, a la qual, tot anant-la despullant, encomanà la difícil missió:

—No, sí; sí, no... M'estima l'amador?

Una fulla sols manca per a preguntar «sí» o «no».

Quan l'anava a arrencar, es sentí fermament empressonada per un braç.

Girà el cap i veié a l'Anselm, el seu estimat, radiant de joia i d'alegria.

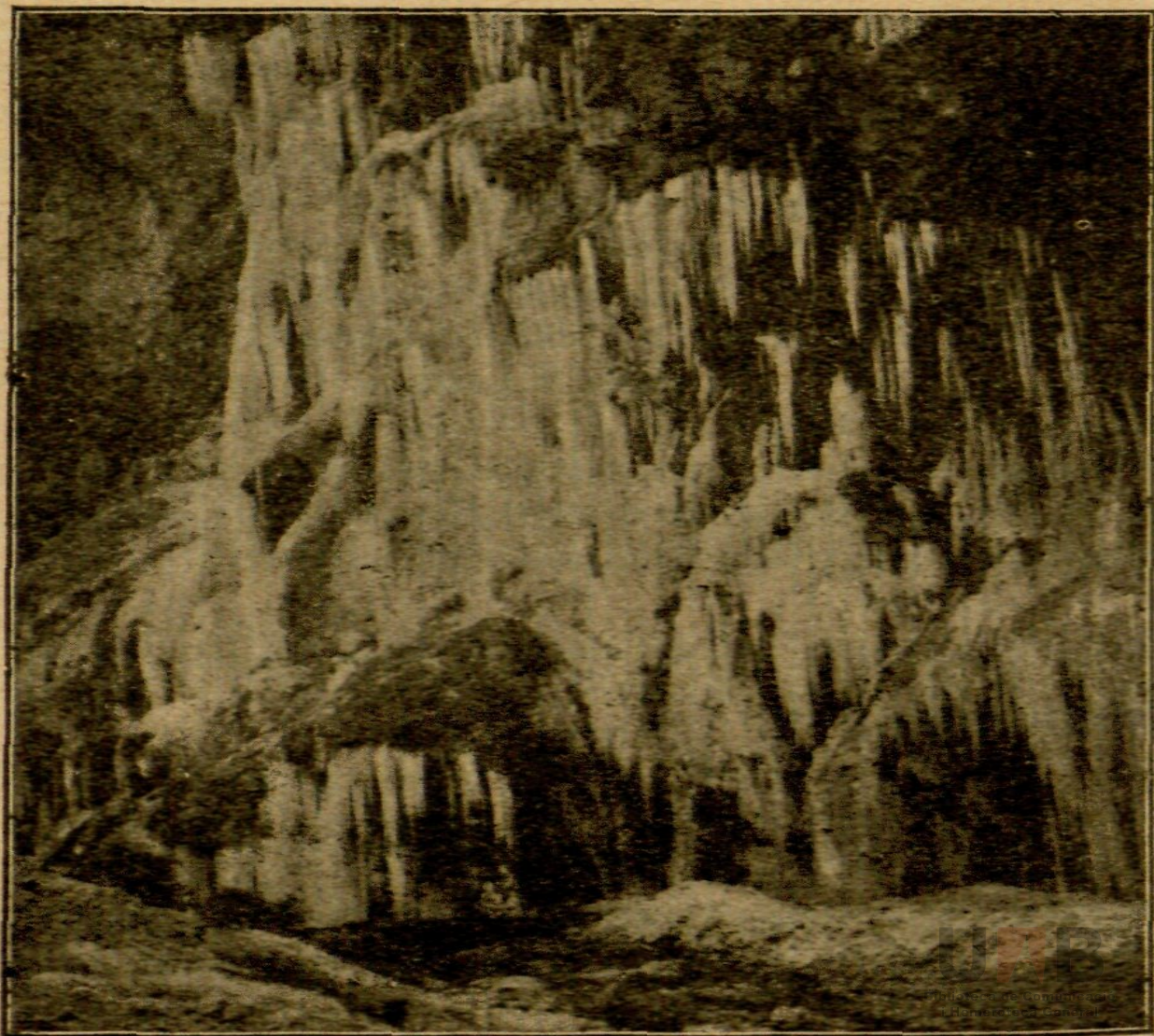
Tot arrencant la darrera fulla de la flor, Anselm digué, baix, baixet, a ran d'orella de la seva estimada Teresina:

—Sí, dona, sí... T'estima, l'amador...

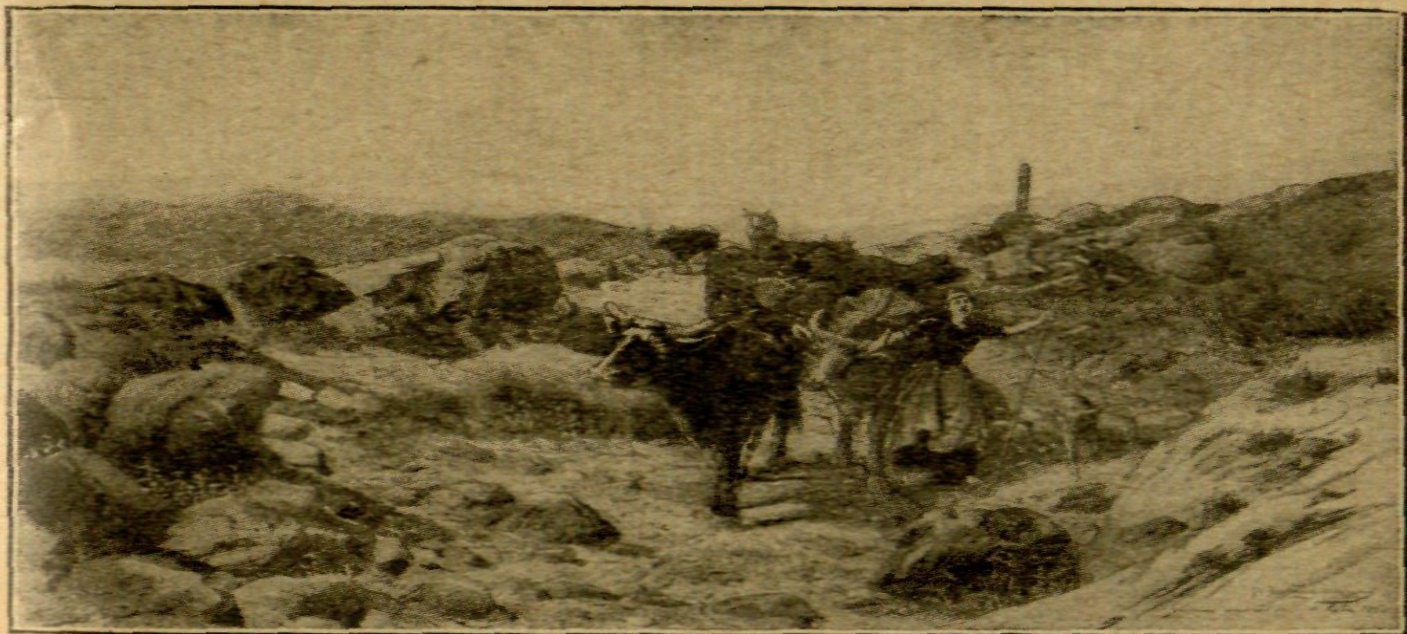
I amb la més dolça i afectuosa de les mirades, es fongueren aquelles cares llargues i tívants.

Mentrestant, però, l'amor, aquell nen tapat d'ulls, tan petit com joganer i entremaliat, satisfet del seu triomf i somrient maliciosament, preparava el seu arc per tal d'engegar una nova sageta als dos enamorats.

JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ.

Vall d'Aran. - Pas de Collegats. Cascada natural gelada.

Camí vell de la Vall de Ribes.

Les muntanyes de Catalunya

XIX

PIC DE BALANDRAU

EXCURSIÓ, aquesta, molt recomanable, per veure's amb tota intensitat la bellesa del nostre Pireneu.

Per a portar-la a terme, sortim de Ribes, seguint la vorera dreta del Fresser, deixant el camí de Camprodon i Pardines.

Més amunt deixem la grandiosa fàbrica Recolons. A l'esquerra, salta d'una considerable elevació el restant de l'aigua de la presa de la pròpia fàbrica. El camí va seguint la vorera del riu, i fruïnt sempre d'hermosos paisatges, tots ells acompanyats de la delitosa remor de les aigües espurnejants, rebotent joganeres pel rocam, i realçats per la bella i variada arbreda amb la verdor dels prats. El replec i contrafort de les muntanyes que obren pas al riu, ofereixen paisatges esplèndids, festius, que dominen el fons les altives serralades, trencades i aspres, de les quals sobresurten el Torreneules, cara a cara amb el Pic de Balandrau.

I així, amb aquestes visions muntanyenques, arribem a l'aiguabarreig de Ribes, i un cop atravesada la ribera de Serrat, es pren un camí que s'enlaira seguidament entre espadats, revestits de bosc, per sobre les dues valls, dominant-les bellament. I aquest mateix camí ens porta a Fustanyà, veïnat compost d'algunes cases i d'una grandiosa masia, a l'ombra de grossos arbres de sapades soques; des d'ací es domina una bella proporció de territori, i és un excel·lent punt de mira sobre la vall del Fresser i les altes muntanyes a l'entorn. Està a 1.240 metres d'altitud.

Faldejant amunt, la vall de Serrat, albirem la negra pinosa del bosc de Ribes, i es descobreixen, també, les primeres cases del poblet de Serrat. Hi arribem; la seva situació és molt pintoresca, sobre la vall del seu mateix nom. Pertany al municipi de Queralps. Té, aproximadament, 140 habitants, que viuen en cases de teulades de pissarra, establertes esglaonadament en el ràpid pendent de la muntanya. En conjunt, aquestes cases, tenen una visió rònega, i estan mal arrenglerades en els seus rocallosos carrers. Un cop a la mal formada plaça, sortim per un carrer empinat, que s'enlaira, fent una gran marrada per anar a guanyar el llom de la serra, i el nervi superior que separa la recollida vall de Serrat, i el més gegantí dels caients del riu Fresser.

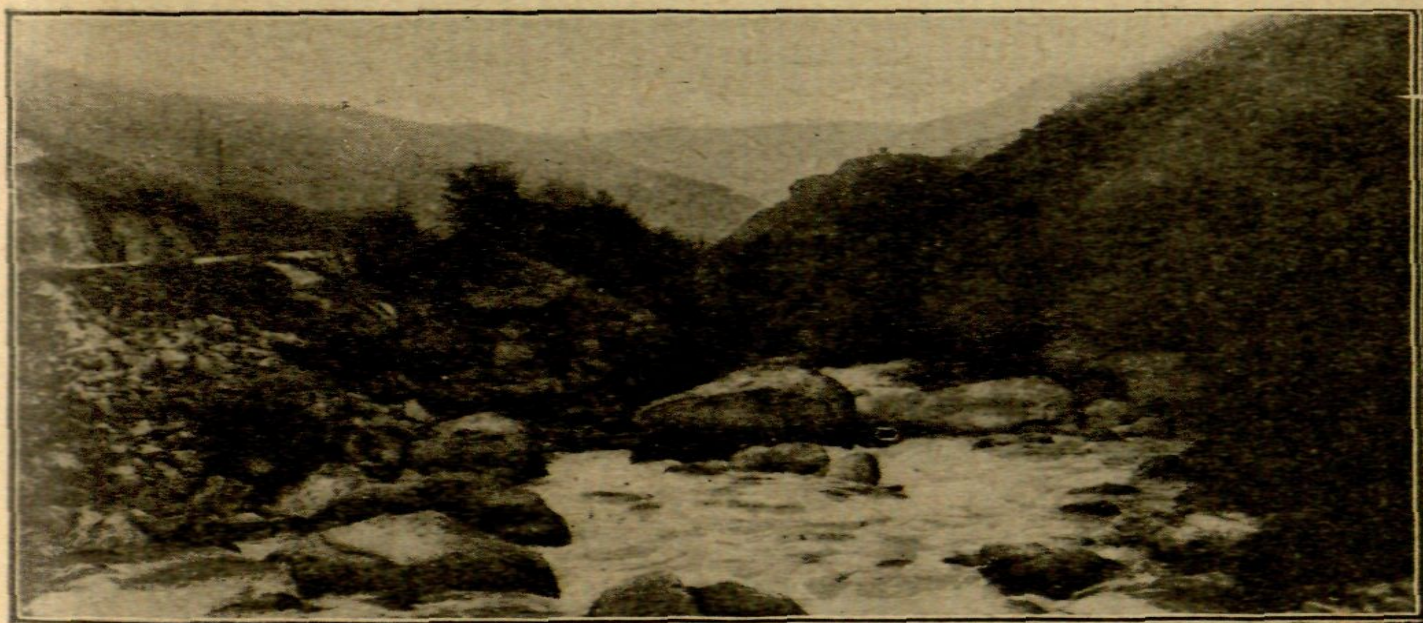
Arribem a Creu del Fa, a 1.600 metres d'altitud, on es troben unes explotacions mineres abandonades en terreny aspre i rocós, tot remogut; ensems es divisen diferents mines obertes a flor de terra. Les edificacions alçades per a l'explotació, estan ja ensorrades.

Després d'aquests terrenys aspres, i seguint pel llom de la serra, arribem al Pla dels Anyells, a 1.840 metres d'altitud. Aquí, deixem a la dreta el camí que va a Mayanells i pugen pel vessant dret del torrent de la Canya. El camí està molt ben fresat, i passant per prats i pasturatges, ens porta al Pla de Roan, esmeragdat planell, tot ell atapeït d'herbei fresc, i tot envoltat de boscúria, a 2.000 metres d'alçària.

Arribem al Pla de la Canya. Es una plaça rublerta

d'herba, formant una ampla collada, al cim mateix de la serra. A la temporada d'estiu hi pugen grans ramades de bestiar a gaudir de la delícia del frondós pasturatge. Al costat nord, se'ns mostra el pic de Balandrau, majestuós, enmig d'una esplèndida visió de muntanyes i valls. Des d'aquest pla, es deixen a la dreta els camins que porten a Serrat i al Coll dels Tres Pics.

I ja escalem el macís del Balandrau, per tarteres i glebatges. Molt aviat dit, però en trobar-nos enfront d'aquest gegant de pedra, ens decau l'ànim en intentar

Bell paisatge d'aquesta terra.

pujar-hi, però pensant en la magna visió que ens espera al cim, emprenem la pujada amb vertader delit, i després de moltes penes i moltes parades per a descansar, assolim el pic desitjat.

En ésser a dalt, se'ns omple el pit d'optimisme, en contemplar la visió magnífica del Pireneu, i ens sentim orgullosos de què les nostres forces ens hagin permès assolir el nostre desig.

Doncs bé; ja som al Pic de Balandrau, o dit també de Malandrau, a 2.625 metres d'altitud, estimbat gairebé per tots els seus indrets, i més especialment pel costat que cau a les famoses Gorges del Fresser. Està ajuntat a la carena general, divisòria del Ter i del Fresser, per una forta depressió formada per un estimbat tarter que cau sobre el Coll dels Tres Pics.

El seu panorama és de primer ordre, a causa de la seva posició isolada i estratègica, a l'entrada de les Gorges del Fresser.

En l'ordre general de la carena, domina al nord, la desolada Coma de Fresser, encarant-se amb el Puig de Bastiments i amb el Pic de l'Infern.

Al nord-oest domina l'enclotada Coma de Vaca, i la tenebrosa Fossa del Gegant, i els enlairats Cims de la Vaca.

Al nord-est, als mateixos peus del macís, s'obren els apacibles pasturatges de Fontlletera.

A l'oest, més enllà del Torreneules, s'estén, orgullós, tot l'ample macís del Puigmal, i més avall les cascades de la Fontalba, les Gorges de Núria i el Salt del Sastre.

A Llevant, els horitzons es mostren dilatadíssims, i la nostra vista es cansa d'admirar tants i tants territoris, els quals, tots contribueixen, amb el seu gra de sorra, a fonamentar una economia essencialment catalana.

* * *

Al proper número us parlaré d'una excursió al Gra de Fajol.

J. NADAL I RIBAS.

Notes històriques

Any 1849, maig, dia 16.—Tenint en consideració les circumstàncies especials i els bons antecedents que en la vila d'Igualada concorrien, amb decret d'aquest dia, la reina d'Espanya, Isabel II, dóna a Igualada el dictat de *Leal y Denodada*, i al seu Ajuntament el tractament de *Muy Ilustre*.

Any 1460, maig, dia 10.—El malaurat príncep de Viana, sabedor que el rei Joan II i la seva marastra, des de Saragossa anaven cap a Barcelona, sortí a rebre'ls en la vila d'Igualada, trobant-se junts en ella, en la data anotada. En tal ocasió tingué lloc l'acte reconciliatori del príncep amb el seu pare, besant-li aquell la mà i demanant-li perdó per les coses en què pogués haver-lo ofès.

CATALANS NOTABLES

Antoni Aulèstia i Pijoan

A la ciutat de Reus, bressol de tants catalans il·lustres, va néixer aquest historiador el dia 17 de febrer de l'any 1849.

Després d'estudiar el batxillerat a la seva ciutat nadiua, cursà la carrera de Dret a Barcelona, significat-se per les seves aficions literàries i investigacions històriques.

En companyia d'altres amics, (Guimerà, Pere Aldavert, Picó i Campamar, Pella i Forgas, Roca i Roca, Riera i Bertran i Francesc Matheu), fundà, en 1870, la primera societat catalanista, que va anomenar-se *La Jove Catalunya*. Aquesta societat celebrà una vetllada al Saló de Cent de Casa la Ciutat de Barcelona, en obsequi als poetes premiats en els Jocs Florals del 1874.

Fou un dels redactors de les *Bases de Manresa* *.

* Vegi's CURIOSITATS DE CATALUNYA, any I, número 24.

Va ésser president de la primera associació excursionista fundada en 1877, titulada «Associació Catalanista d'Excursions científiques»; president de la secció de literatura, història i antiguitats de l'Ateneu Barcelonès; mantenedor del Consistori dels Jocs Florals del 1875; acadèmic de les entitats de Bones Lletres i Llengua Catalana, de Barcelona, etc.

Aulèstia fou extremadament modest, no acceptant cap càrrec polític ni honorífic.

Escriví moltes obres, però la que li ha donat més relleu, o sigui, la seva obra mestra, és «Història de Catalunya», que consta de dos volums, la qual és molt consultada, perquè és reputat com historiador verídic i conscient.

Va morir a Barcelona, el dia 11 de març del 1908.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

UNA LOCUCIÓ POPULAR

*«Sastres Pobres Que Robeu,
Robeu Que Pobres Sereu.»*

En el penó que portava el llegendari Capità Ma-naia —que comandava els *armats* o soldats romans que precedien les processons de Setmana Santa— es llegien aquestes quatre lletres, brodades en or sobre drap vermell: S. P. Q. R., inicials de *Senatus Populus Que Romanus*. ¿Sabeu com les interpretava el poble llegint-les de la primera a la darrera i viceversa?

*«Sastres Pobres Que Robeu
Robeu Que Pobres Sereu.»*

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

F O L K L O R E

Els Correus

LES comunicacions sempre han estat un element de vida pels pobles, no sols pel caire familiar, sinó pel comerç especialment; aquest ram era menester i no existia ni per a subvenir les necessitats d'aquell temps; els correus oficials no estigueren muntats fins a mitjans del segle passat; hi havia sols empreses particulars que cuidaven de portar la correspondència d'un lloc a l'altre i eren conegudes aquestes empreses amb el nom de correu; si bé, però, gaudia d'una consideració oficial per part del govern, no eren el que són avui; en temps d'Isabel II i durant el seu regnat, s'usaren els primers segells de franqueig.

En el temps vell, el correu era portat per les diligències, els qui venien de Barcelona; i els dels altres llocs de l'interior era portat a peu, o bé a cavall.

A la ciutat de Barcelona hi havia una institució que era coneguda amb el nom de Confraria dels Correus, els orígens de la qual es troben en l'any 1587 davant el notari de Barcelona Joan Esteban Mir. Hi havia dues classes de correu: els que anaven a peu i els que anaven a cavall; a mida que s'anaren perfeccionant els camins i era més fàcil transitar per ells, el correu es confià a les diligències i més tard, l'any 1848, quan s'establí el ferrocarril, aquest fou el mitjà de què es valgueren els nostres passats i que avui encara continua, augmentat amb la utilització dels aeroplans, que també transporten correspondència.

Per a portar el correu a l'estranger s'anava a cavall, com és natural, però si aquest tenia d'anar més lluny era un problema molt greu.

A les darreries dels segles XIII i començos del XIV, el correu s'enviava particularment, aprofitant la sortida d'algun vaixell, que, naturalment, eren de vela, i s'enviava per aquest mitjà la carta a Amèrica si aquest era el lloc destinat. He tingut al meu poder correspondència d'aquell temps i he pogut comprovar com anava; el qui escrivia deia: «Aprofitant l'avinentsa de sortir d'aquest poble... (aquí el nom del viatger) et poso aquestes ratlles per assabentar-te, etc.»

A voltes la cosa era més complicada, puix a més de la persona que sortia devia la lletra passar a una altra persona o dues més i la carta anava de mà en mà fins arribar al seu destí, i tot això es feia constar al començament de la carta, i acabada l'esmentada explicació del com anava a les seves mans la carta, s'entrava en matèria. A aquesta carta, el qui la rebia, com era natural, la contestava; i en la contesta solia repetir més o menys extractat el que deia la carta i tot seguit venia l'explicació del conducte pel qual s'enviava, i en tercer lloc s'entrava en matèria.

No cal dir que les cartes en aquella època eren llarguíssimes; jo n'he llegides de sis planes de foli i lletra menuda però molt clara; per cada carta que abans s'escrivia, avui se n'escriuen mil, o més.

JOSEP.

ENDEVINALLA

Què és el que va
hores enllà
sens caminar?

(*El camí*).

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Anant al mercat.

(Dibuix de Ll. Costa).

FETS HISTORICS

De la guerra dels remences

ESTEM en plena revolta dels pagesos, aquella llarga guerra dita dels remences, que tan desastrosa fou per Catalunya, que començà atiada pel rei Joan II, de mala memòria, el qual, en les seves discussions amb el príncep de Viana, cregué el rei trobar amb la revolta dels pagesos un mitjà d'afavorir la causa i perjudicar la del príncep, que era idolatrat pel poble català. Morts ambdós, la guerra seguí fins que el rei Ferran II, mitjançant la sentència anomenada de Guadalupe, abolí els «mals usos» i altres vexacions que patien els pagesos.

La revolta començada a l'Empordà s'estengué cap al Vallès i d'allí anà baixant cap al Maresme, arreglant a cada poble nous adeptes que engruixien

les seves rengleres, i al mes de març de l'any 1485, dos cents pagesos a les ordres del seu capitost En Pere Joan Sala posaren setge a Mataró, que aleshores comptava amb escassos mitjans de defensa. Gran devia ésser la temença que aquest fet inspirà a Barcelona, quan eixiren de dita ciutat, el dia 22 de març, el condestable, altres personalitats i el Conseller en Cap, En Jaume del Torrent, amb nobles i ciutadans, en nombre de 300 peons i 200 genets per auxiliar a Mataró; mes en arribar a Badalona els expedicionaris s'assabentaren que s'havien hagut de rendir els defensors de Mataró, els quals s'havien refugiat a l'església.

Assabentats els pagesos que s'acostaven els barcelonins, s'entornaren de nou cap el Vallès, atacant Llerona. Cap allí es dirigiren els barcelonins, sorprenent a En Pere Joan Sala, amb 1.000 pagesos, i a la nit del 24 hi hagué un combat que fou desastrós pels remences, els quals tingueren 200 baixes i molts presoners, entre aquests el propi cabdill; després d'aquest triomf les forces ciutadanes anaren a Granollers amb els presoners, i pocs dies després fou dut a Barcelona En Sala, guardat per forces d'infanteria i cavalleria, entrant pel Portal Nou, i en ésser a la plaça del Blat se'l féu passar per l'Argenteria i pels altres carrers, seguint-lo grossa munió de gent fins l'estatge de l'infant lloctinent, al qui En Sala besà les mans demanant-li perdó per les seves malifetes.

JOSEP.

ENDEVINALLA

Quan me'l fico i quan me'l trec
ell me fa el zigo-zigo,
quan me'l fico i quan me'l trec
ell me fa el zigo-zec.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
(L'anell).

Cúpula dels Banys de Girona.

Els Banys de Girona

(Acabament)

PASSANT ara a fer la descripció de l'edifici, la primera de les seves parts en la qual haurem de parar esment és, també, la primera que trobem en entrar-hi. Es tracta d'una sala quadrada, de regulars dimensions, al centre de la qual hi ha una piscina vuitavada de poca elevació i escasses dimensions. A cada un dels vuit angles d'aquesta piscina, s'alcen altres tantes columnes, les quals, per mitjà d'arcs de ferradura, sostenen una mena de tambor octogonal, foradat, el qual tambor aguanta el sostre.

Aquest sostre està format per vuit panys de volta

de canó, hàbilment combinat per a enllaçar-se amb els quatre murs de la sala. Quatre d'aquests vuit trams de la volta, estan taladrats per altres tantes lluernes en forma de rosetó.

Damunt del tambor central, el qual ja hem dit que era foradat, s'alcen altres vuit columnes més petites, les quals, per mitjà d'altres vuit arcs, aguanten una cupuleta formada, interiorment, de vuit panys de volta de canó extradossada i, exteriorment, per una superfície cònica folrada de formigó impermeable.

La disposició d'aquesta peça i una remota influència que hom pot notar-hi de l'art musulmà, han fet que algú anomenés *àrabs* els banys que ens ocupen, però la més elemental lògica ens aclareix que els àrabs, en el curtíssim lapse de temps que durà llur estada a Girona, no tenien temps material de bastir un edifici com aquell, oi més, tenint en compte que es veieren obligats a emprar tot aquest temps en una guerra defensiva. Ja direm més avall l'època a la qual pertany el monument.

Sortint d'aquesta peça, penetrem en una sala rectangular, coberta per una volta semi-cilíndrica, a cada cap de la qual hi ha una mena d'alcova a les quals obre pas una doble arcada. L'única il·luminació que rep aquesta peça, la hi proporcionen tres lluernes rectangulars obertes al centre de la volta.

Vénen després altres dues sales, sense interès arquitectònic la primera, i capçada per alcoves amb la clàssica doble arcada la segona.

Si ens fixem en els detalls arquitectònics del monument, veurem que la influència aràbiga no h és representada més que en l'ús a què estava destinat l'edifici i en la seva planta. Debades n'hi cercaríem d'altra, puix que tots els capitells, columnes i voltes, responen en absolut a l'estil romànic i, concretament, al del segle XIII.

El fet que algun dels arcs presenti la clàssica

forma de ferradura, no és prou per a demostrar aqueixa pretesa influència arquitectònica, puix que, aquesta forma, l'hem vist emprada també en altres monuments la construcció romànica dels quals és ben palesa. Per altra banda, els Banys de Girona estan mancats en absolut de totes aquelles greques i entrellaçats pròpiament característics de l'arquitectura oriental, i dels quals n'hem vist belles mostres en altres monuments de Catalunya.

GABRIEL NCGUÉS PAHÍ.

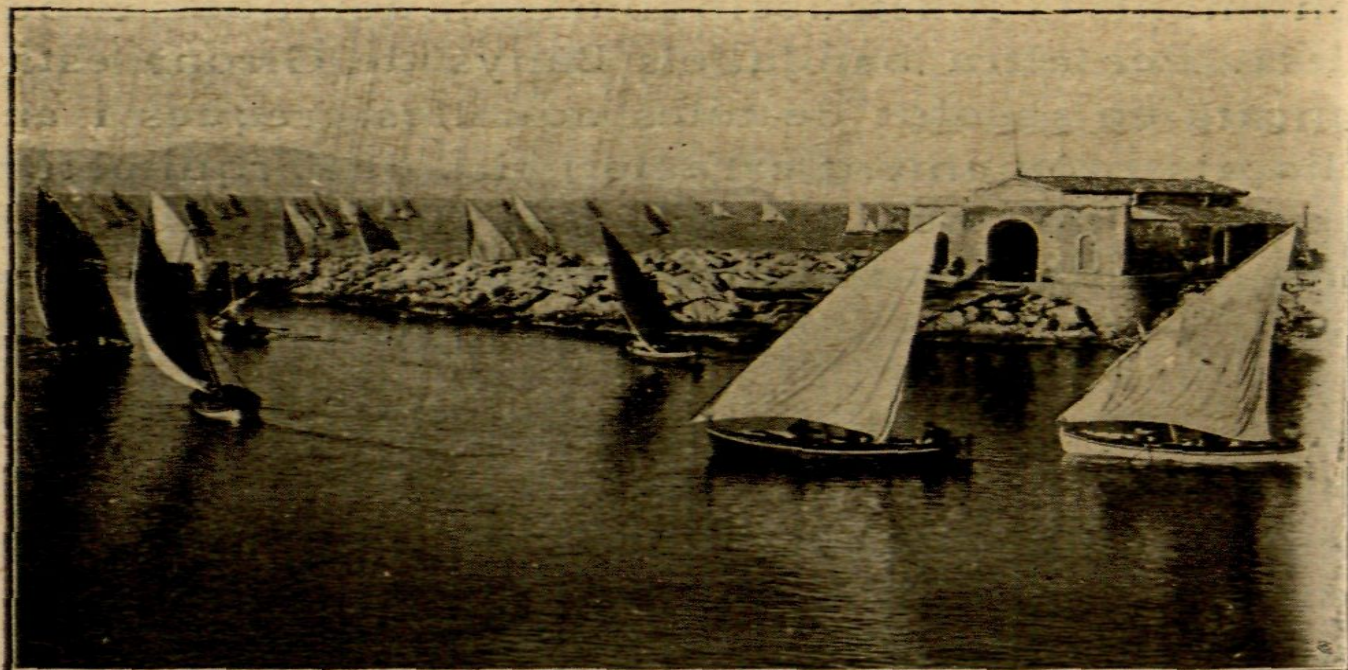
UNA LOCUCIO POPULAR

«Faràs els negocis d'en Robert amb les cabres»

En Robert era un home que tractava amb bestiar, i es vanava d'ésser bon negociant: donava dues cabres blanques per una de negra, doncs aquestes eren preferides pels compradors; així sempre tenia clientela. Resultà, però, que degut a les seves combinacions, tenia compradors i feia negoci, i malgrat això anà disminuint el ramat fins a perdre'l del tot, i es quedà pobre.

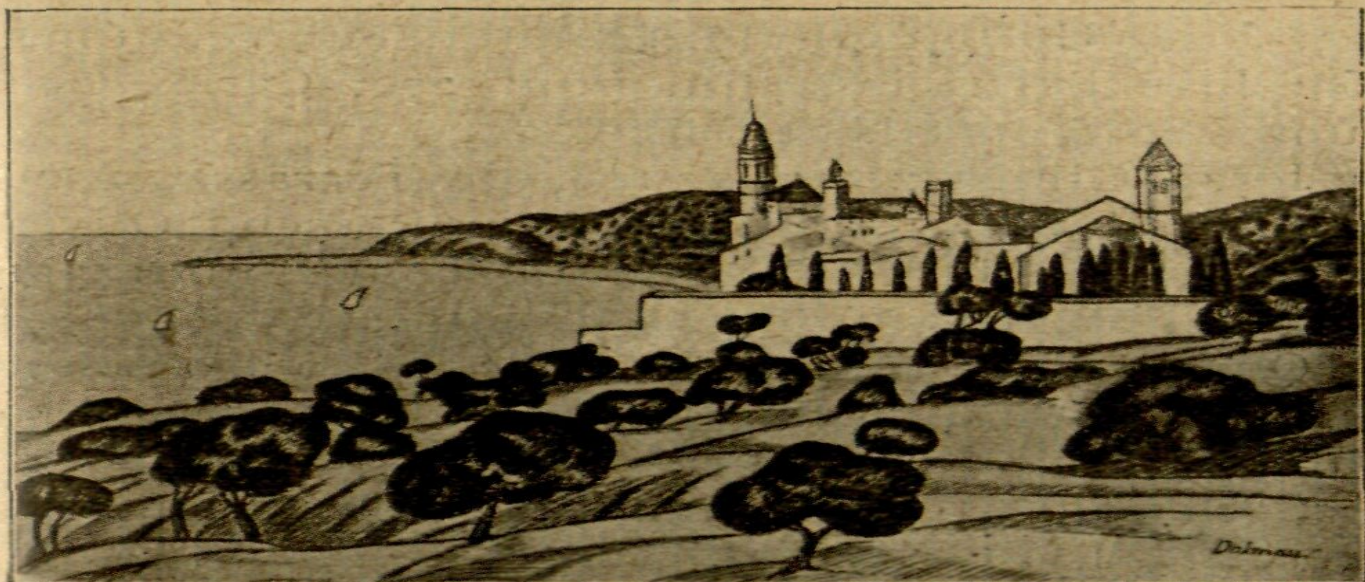
Quan algú posa un negoci i no li dóna el bon resultat que esperava, en to de mofa, se li diu: «Has fet el negoci d'en Robert amb les cabres». Si es preveu, degut a les escasses aptituds del futur negociant, el fi que se li espera, aleshores se li acostuma a dir, amb caràcter d'amonestació: «Faràs els negocis d'en Robert amb les cabres».

F. FARRETERA.

VISIONS DE MARINA

Sitges, vista per Lluís de Dalmau.

Sitges, «Platja d'or»

LA Societat d'Atracció de Forasters de Sitges convocava, pel mes de gener de 1930, mitjançant invitació del dia 19, un Concurs per a escollir l'adjectiu més escaient a aplicar a la Platja de Sitges.

El dia 23 de febrer es reuní la junta directiva de la Societat d'Atracció de Forasters d'aquesta vila per a fallar el concurs d'adjectius que havia convocat.

Llegides les solucions presentades i oïdes les consideracions de tots els concurrents a la sessió, la Junta, atenent-se a les normes establertes en la convocatòria, acordà per unanimitat, optar per la denominació «Platja d'Or», la qual presenta les particularitats de brevetat, fàcil pronúncia, eufonia, sentit hiperbòlic i màxima invariabilitat en les traduccions.

En català, «Platja d'Or»; en castellà, «Playa de Oro»; en francès, «Plage d'Or»; en anglès, «The gold beach»; en alemany, «Der goldene strand»; en italià, «Marina d'oro»; en portuguès, «Praia d'ouro».

Han coincidit en les seves propostes amb aquesta denominació els senyors següents:

Enric Sala, proposta número 1; Maria Camarassa de Folch, núm. 17; Cristiana Seris, núm. 53; Salvador Burget, núm. 57; Baltasar Basora, núm. 60; Lluís Aige Corbella, núm. 81; Antoni Guardiola, núm. 135;

Adela H. Fornés, núm. 142; Salvador Martí, número 213; Josep Gol, núm. 217; Joaquim Molins, número 263; Joan Bartra i Martín, núm. 270; Carles Gené, núm. 450. Tots ells de Barcelona.

Josep Giménez, núm. 108, de Terrassa; Albert Garcia, núm. 238, de Granollers; Rossend Oliveró, núm. 306, de Torelló; Artur Carbonell, núm. 321 i Salvador Marsal, núm. 328, de Sitges.

Queda, per tant, concedit el premi de 200 pessetes al proponent don Enric Sala, el qual posseeix el plec número 1 dels rebuts al concurs.

Societat d'Atracció de Forasters de Sitges. — El Secretari, J. Vidal Vidal.

ENDEVINALLES

Neix cantant
i mor sense ossos.

(L'esternut).

Una cosa petita, petita,
i a la nit no cap a casa.

(El llum).

Neix i creix,
i mor en un dia.

(El sol).

Neix al bosc,
creix al bosc
i mor a casa.

(El carbó).

Plana com la mà,
blanca com la neu,
parla sense boca,
i camina sense peus.

(La carta).

La Presó de Lleida

Es popularíssima la cançó popular que té per nom «La presó de Lleida». Ella ha inspirat poetes i artistes, com pot veure's en la present reproducció que oferim del primer quadro de la magnífica escenificació que se'n féu a Barcelona aleshores dels «espectacles Graner» l'any 1906. La lletra anà a càrrec de l'Adrià Gual; la música a càrrec d'en Pahissa.

CORRANDA

M'has demanat al meu pare
sense dir-me res, minyó;
en tot governa el meu pare;
en això, governo jo.

L'encant dels cims

(FRAGMENT)

Joia d'abril, perfum d'amor
que tornes ma vida ben enriolada
i al trencâ'l nou dia ja m'has dut al cor
l'encant esperat d'una soleiada,
sies benvinguda, temps ha que t'enyor...
des ma adolescència que no t'he gosada.

Serres i més serres, clapes de conreu
que'l masiu senyalen, el rocam del freu,
nial d'aligots, el torrent, la closa,
l'ermita soliua del fons de la vall
i la fontanella que fa de mirall
a la pageseta de cara xamosa,
me duen l'encant
que'l cor va copsant
com una harmonia
de notes sublims
que l'amor destria
per les isolades serenors dels cims.
Serenors que atrauen el meu cor lassat
bo i embolcallant-lo dins la majestat
que en l'osca roquera mostra el goloró
per les llunyanies de l'ample horitzó.

Ardit caminant de la terra austera,
cerco l'ideal que em recrema el front,
no m'hi aturo pas a guaitar enrera
enc que m'agullonin les asprors del món.
Per ço'l to velat de la cançó vella
fa que avenci enllà, car la meravella
me traurà l'aspror del rocós camí
i la flor del somni tornarà a florî.

† A. BUSQUETS I PUNSET.

UBR
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA
